

Samenvatting

Nederland kent relatief weinig laagpresteerders in het onderwijs. Wel blijven leerlingen die van huis uit minder worden toegerust voor een succesvolle schoolloopbaan achter bij andere leerlingen. Al sinds de jaren zeventig heeft Nederland voor deze leerlingen het onderwijsachterstandenbeleid. In de loop der jaren is dit beleid diverse malen gewijzigd en is er een complex bekostigingssysteem ontstaan. Bovendien is er weinig zicht op de besteding van de middelen door scholen en de geboekte resultaten.

De raad adviseert scholen beter in positie te brengen voor goed onderwijs aan de doelgroep-leerlingen van het onderwijsachterstandenbeleid. In zijn visie kunnen scholen met behulp van onderwijsachterstandsmiddelen leerlingen ondersteunen bij het verkleinen van de kloof tussen thuiscultuur en schoolcultuur. De noodzaak hiervoor is gezien de hardnekkigheid van de achterstanden onverkort aanwezig. De raad pleit hierbij voor haalbare doelstellingen.

Aanbeveling 1: actualiseer en harmoniseer middelenverdeling

Achterstandsmiddelen moeten worden toegekend aan basisscholen op basis van het opleidingsniveau van de ouders en etniciteit. Beide indicatoren blijken nog altijd het meest bepalend voor leerachterstanden. Het schrappen van de indicator etniciteit uit het verdeelmodel in 2006 heeft volgens de raad niet tot verbeteringen geleid, maar wel meer complexiteit tot gevolg gehad. Door de invloed van beide indicatoren op leerachterstanden periodiek te monitoren kan het verdeelmodel bij de tijd worden gehouden. In dat kader pleit hij er ook voor bij de indicator opleidingsniveau van ouders de bovengrens voor extra financiering op te trekken tot het niveau van de startkwalificatie. Ter verlichting van de administratieve druk op scholen is het gewenst het opleidingsniveau van ouders eenmalig te (laten) registreren, zo mogelijk buiten de scholen om. Voorts adviseert de raad de drempel in de gewichtenregeling zodanig te verlagen dat scholen met veel autochtone doelgroepleerlingen meer van de beschikbare achterstandsmiddelen kunnen profiteren. Tot slot zou de wijze waarop de middelen worden verdeeld in het primair en in het voortgezet onderwijs meer op één lijn gebracht moeten worden.

Aanbeveling 2: geef scholen ruimte bij besteding van middelen, maar vraag om verantwoording

De raad beveelt aan om scholen zelf te laten bepalen hoe ze de achterstandsmiddelen besteden. De inzet van middelen zou wel in de bestaande verantwoordingsdocumenten moeten worden verantwoord. Voor de kwaliteitsverbetering van het onderwijsachterstandenbeleid is het essentieel dat scholen zichtbaar maken wat ze met de toegekende middelen hebben gedaan (en waarom) en daarover in gesprek gaan met interne en externe belanghebbenden. Ook bij de onderwijsachterstandsmiddelen die scholen van de gemeenten ontvangen zouden ze de ruimte moeten hebben om deze in te passen in het eigen schoolbeleid. Verantwoording per gemeentelijk project legt een te zware administratieve druk op de scholen. Het werken met aparte projecten met elk hun eigen verantwoordingseisen belemmert een binnen de school verankerd onderwijsachterstandenbeleid.

Aanbeveling 3: bouw kennis op over goed onderwijs aan doelgroepleerlingen

Er is nog weinig wetenschappelijk bewijs voor de effectiviteit van verschillende maatregelen om goed onderwijs te bieden aan doelgroepleerlingen. De raad adviseert om te investeren in een meer systematische kennisopbouw. Dit kan scholen helpen om hun achterstandsmiddelen doelgerichter in te zetten en de beoogde effecten te realiseren. Voor een succesvolle opbouw van kennis is samenwerking nodig tussen scholen, onderwijsontwikkelaars en onderzoekers.